

TOLNAMEGYEI UJSÁG

KERESZTÉNY POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szekszárdi Népbank épületében.
Telefonszám 85 és 102. — Egyes szám ára: 2500 korona.
Előfizetési díj félévre 50 000 korona (4 pengő), egész évre 100.000 K (8 pengő).

Szerkesztő: SCHNEIDER JÁNOS.
A lap megjelenik minden szombaton.
Előfizetési díjak és hirdetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez küldendők.

Hirdetések árai: A legkisebb hirdetés díja 10000 korona. A hirdetés egy 60 milliméter széles hasábon millimétersoronként 1000 koronás. Közzététel részvényszerzési stb. hirdetések 1200kor. — Állást keresőknek 50 százalékos engedmény. A hirdetésben elhelyezett reklámhír, eljegyzési hír, család híre, valamint a nyitólír soronként 8000 koronába kerül.

A lengyeli Nagyasszony.

Élénk emlékezetemben van gyönyörű alakja, szellemet s érzést kifejező szemei, amikor legnagyobb bánatában Szekszárd város képviselőjében felkerestük és a város részvétét tolmácsoltuk férje elhunyt alkalmából. Láttam a koporsó után menni, száraz szemekkel, de kintől vonagló lélekkel és megrokkadt testtel, amikor a családi sirbolt ajtaja bezárult a nemzet mecenása után, akivel nemcsak a házasság szentsége forrasztotta össze 57 éven keresztül, de akivel egyek voltak a művészet szeretetében, a tudomány támogatásában is.

Azóta a Nagyasszony csendes elvonultságban volt a lengyeli kastélyban. Hálás kegyelettel tekintettünk felé és azt hittük, hogy csak bánatának él.

A fővárosi lapok hiradása ismét a lengyeli kastély felé irányítja az ország szemét. A Nagyasszony nemcsak érzéseinek élt, de azokat tettekben is kifejezésre juttatta.

Folytatta ott, ahol boldog emléktől férje bekövetkezett halála miatt abban hagyta. Ápolta tovább a tudományokat, az Apponyi könyvtár katalógusát legkiválóbb magyar tudósokkal tovább készítette és kiadta, most pedig nagyértékű kastélyát teljes berendezéssel és 3300 katasztrális hold földjét, tehát férjétől örökölt minden ingó és ingatlan vagyont az Országos Magyar Gyűjteményegyetemnek adományozta. Az alapítvány: „Magyar Nemzeti Múzeum Gróf Apponyi Sándor Alapítványa” nevet viseli és jövedelméből a múzeum könyvtárát és régiségi osztályát kell fejleszteni. A kastély, a park, az erdőszlak és a fürdő tudósok jóléti intézményeül lesz használandó.

Eme fejedelmi ajándékkal Apponyi Sándorné grófnő a Nemzeti Múzeumot ismét a tudomány szolgálatára alkalmassá tette, mert a Múzeum eddigi alapítványai pénzünk elértéktelenedése következtében semmivé váltak, a Nagyasszony pedig férje után belépett azon kevesek, de annál nagyobbak társaságába, akikről kegyelettel fog emlékezni mindenkor, nyomorúságban tengődő, de erőshitű és küzdésre született nemzetünk minden fia.

Rákócziak, Széchenyiek, Telekiek örökemlékü mecenásai sorába bevonult a nemeslelkű Apponyi Sándor gróf és finom érzésű neje született Eszterházy Alexandra grófnő, aki átértette, hogy ez a maroknyi megmaradt magyar nemzet csak úgy tudja fentartani magát a nagy átalakulások következtében megerősödött, fegyverben álló nemzetek közé beekeltlen, ha a kultura fegyvereivel felvértezheti magát.

Ehhez pedig pénz, nagy vagyon kell. Apponyi Sándorné grófnő megadta a példát, ha lesznek követői,

akkor nem lehet kétségbe esnünk, következni kell egy jobb kornak, melyért egy ezeréves nemzet milliói epedve imádkoznak.

Mi tolnamegyeiek, büszkeséggel tekintünk a lengyeli kastély felé és alázatos lélekkel kérjük a Mindenhatót, hogy aki felé kegyeletes hála-érzéssel tekint ma az egész magyar nép, a fejedelmi ajándékot nyújtó nemes lelkű urnót, a lengyeli Nagyasszonyt védje, tartsa, hogy történelmi nevü és hivatásu családjainak példaképül szolgálhasson, hogy csüggedő népünk, áldozatos, finom, mélyérzésű lelke szuggesztív hatása alatt megtanulja szeretni az eddigienél jobban a hazát és tudjon rendületlenül és áldozatos hittel bizni, remélni a nagy feltámadásban. S.

II. Lajos király utolsó plhenője Bátán.

A szerencsétlen véget ért II. Lajos király utolsó útjában szerepet játszott Bata község, illetve annak Szent Mihály Arkangyalról nevezett bencés apátsági kolostora. Lakosságát pogány besenyők képezték, kiknek megtérítésére alapította Szent László király a bátai bencés apátságot. Az apátság nevezetes szerepet játszott az akkori idők történetében. Királyaink és főuraink kedvelték, sokat látogatták és értékes ajándékokkal gazdagították. Az apátság a Szent Vér Apátság nevet is viselte és viseli egykori okiratok szerint, mely elnevezést az itt történt csuda után nyerte. A legenda szerint ugyanis a miséző pap kezében a Szent Ostyából vér szivárgott.

A mohácsi vész előtt, 1526 augusztus 20-án (hétfői nap) érkezett meg csakély seregével II. Lajos király és megszállt az apátsági kolostorban. Itt néhány napot töltött (a canonica visita szerint: pernoctavit), mely idő alatt nevezte ki fővezérül Tomory Pál kalocsai érseket és Zápolya János erdélyi vajda megérkezéig Zápolya György székesi grófot. Még országos panaszügyek intézésére is volt ideje, amennyiben Várday Pál egri püspököt innét küldi vissza Besztercebányára az ottani visszaélések kivizsgálására. Augusztus 26-án Gnojenszky Lénárd pápai táborverővel előre mennek a mohácsi mezőre, a táborhely kiszemelésére és innét vonul a sereg Mohács felé. Maga a király pedig, mintán még a bátai apátsági templomban megáldozott, az apátság újfalusi birtokára vonult vissza. (Újfalun valószínűleg azonos Dunaszekcső határában levő azonos helynévvel, mely helyen idősebb emberek állítása szerint régi épületek állottak.) A király további sorsáról a történelem beszél.

A bátai apátság kincseit a mohácsi gyásznapot követő harmadik napon, tehát 1526 szeptember 1-én, a bencések kocsikra rakva elszállították Alsókra (mai Győrszentmárton), ahon-

nét a pannonthalmi főapát a pannonthalmi várba vitette azokat. Ugyátszik, hogy Bata és az apátsági kolostor nem került azonnal török kézre, hanem csak évek múltán, amikor a környékről idemenekültekkel a község mintegy 10.000 lelket számlált. A török megszállás után a kolostor temploma mecsetté lett, melyről a néphit azt tartja, hogy a török alatt is megbecsült és szent hely volt, mert még a múlt században is jártak ide törökök imádkozni.

Bátának az apátsági templomon kívül még két másik temploma is volt, de ezeknek ma már nyomai sem találhatók. Az apátság, mint reális apátság továbbra is megmaradt, 1617-ben II. Mátyás Zlatinai Györgynek adományozta, — ha el tudja foglalni a töröktől. 1639-ben Veresmart Mihály pozsonyi kanonok, bátai apát, kinek Intő és Tanító Levele a ref. hitre tért bátaiakat fenyegeti meg, ha régi hitükre vissza nem térnek. 1690-ben Jani Ferdinánd kapja, kit 1704-ben

Renczes János halála.

Renczes János a tolnai kerület nemzetgyűlési képviselője, Tolnavármegye törvényhatósági bizottságának tagja folyó hó 1-én délután 3 órakor rövid szenvedés után elhunyt. Villámgyorsan terjedt el a hír és mindenfelé általános részvétet keltett az életerős férfi hirtelen bekövetkezett halála.

Renczes János az egységes párt kiscgazda frakciójának volt tagja. Komoly, higgadt, értelmes férfi, aki bár sohasem felejtette el, hogy kiscgazda társai az ő érdekeik képviselőjében küldték a nemzetgyűlésre, azért felül emelkedett az osztályérdekeken és minden választó polgárának érdekét egyenlő mértékben szolgálta.

A nemzet egyetemes érdekeit tekintve mindenkor biztos támasza volt az egységes kiscgazda pártnak és hűséges követője a nehéz küzdelmekben a nemzet vezérének Bethlen Istvánnak. Ezen magatartásával megnyerte azoknak a rokonszenvét is, akik nem tartoztak szorosan az egységes párthoz. Ennek következménye volt, hogy a legutóbbi képviselőválasztás alkalmával a kifejtett nagy korteskedés dacára is minden nagyobb erőlködés nélkül hatalmas többséggel került ki a választási küzdelemből. Nem tartozott a nemzetgyűlés hangos tagjai közé, de komoly felszólalásait a nemzetgyűlés minden része megértéssel fogadta.

Halálhíre nemcsak szülőfalujában, amelynek büszkesége volt, hanem az egész tolnai kerületben, sőt az egész vármegyében is általános részvétet keltett. Koporsójánál nemcsak hozzátartozói, nemcsak az egységes párt

a kurucok meggyilkolnak. Még ennek életében Placidus pannonthalmi főapát a bencések részére kérte visszaadni I. Lipóttól az apátságot, a király azonban csak ígért és nem tett. 1724-ben III. Károly megismételte az ígéretet, de a bencések vissza még sem kapták, mert a háború költsége címén kívánt váltságot nem tudták megfizetni. 1728-ban Kollonics Zsigmond bécsi biboros a bátai apát, aki a még ma is meglevő templomot építtette 1741-ben. Kollonics 1751-ben meghalt, amikor a pannonthalmi főapát Mária Teréziától ismét kéri Bátát, de elutasított azzal, hogy az már a jezsuiták vezetése alatt álló Terézianumi Akadémiának adományoztatott. 1784-ben II. József császár eltörli a jezsuita rendet és vele az akadémiát, a bátai apátság javadalmából 16.000 forintot nemes ifjak tanulmányi ösztöndíjára fordítani rendeli. Később ismét a Terézianumi Akadémia birtoka lesz és az még a mai napig is.

Markovics Márton.

küldöttsége, kerületének választó polgárai, de mindazok, akik tisztelettel tudnak adózni egy becsületesen eltöltött élet és tiszta szándékú hazafias gondolkodású férfiu iránt, megilletődéssel állnak.

Renczes János értelmes harci kiscgazda volt, a régi boldog időkben a függetlenségi eszméknek lelkes híve, aki több választáson keresztül a függetlenségi jelöltek diadalának számottevő részese volt és így már a háború előtt polgártársainak általános szeretetét élvezte. Harc községnek több cikluson keresztül volt bírja és agitálásának, józan értelmességének köszönhető, hogy kedvezőtlen földrajzi fekvése dacára Harc község fokozatosan fejlődött. A világháború nagy részét végig küzdötte és ott szerezte azt a betegséget, amelynek folyamánya volt hirtelen bekövetkezett váratlan halála. A kommun leveretése után a tolnai választókerület 1920 január havában Fekete Agoston tolnai volt préposttal szemben 5255 szótöbbséggel, nemzetgyűlési képviselővé választotta, 1922 június 5-én tartott pótválasztáson az azóta elhalt Spolarits Györggyel szemben 1290 szótöbbséggel ismét nemzetgyűlési képviselővé választott.

Az elhunyt nemzetgyűlési képviselő temetése folyó hó 3-án délután 3 órakor volt. Temetésén résztvettek dr. Pesthy Pál igazságügyi és Mayer János földmívelésügyi miniszterek, Schandl Károly államtitkár, Erődi Harrach Tihamér, Csontos Imre és Takács József nemzetgyűlési képviselők, akik az egységes párt és a nemzetgyűlés koszorúját is letették Renczes koporsójára, amelyet Tolnavármegye is megkoszorozott. Az egységespárt nevében Csontos Imre vett búcsút az elhunytól. A temetésről jövő számunkban írunk.

Bánatos özvegye a következő gyászjelentést adta ki: „Özv. Renczes Já-